

Behoeftte van jongeren aan hulp bij praten over ouderlijke echtscheiding

Namen: Maartje van Aller (3349810)
Marije Groen (3362493)
Lisanne Langezaal (3278808)
Carlijn de Vroege (3347109)

Datum: 15 juni 2011

Cursus: Bachelorthesis Pedagogische Wetenschappen

Thesisbegeleidster: Muriel van Doorn

Subgroep: 3

Samenvatting

In huidig onderzoek wordt onderzocht welke jongeren, in de leeftijdscategorie 12 tot 16 jaar, aangeven behoefte te hebben aan hulp bij het praten over hun scheidingssituatie. Hierbij wordt gekeken naar het verschil tussen jongens en meisjes, in de leeftijd van jongeren waarop de scheiding plaatsvond, in ouderlijke conflicten voor en na de scheiding en het verschil tussen jongeren wanneer de ouders wel of niet een nieuwe relatie hebben. Uit de analyses blijkt dat meisjes meer behoefte hebben aan hulp dan jongens. Verder is gevonden dat wanneer jongeren op een oudere leeftijd de scheiding van hun ouders hebben ervaren, zij meer behoefte hebben aan hulp dan jongeren die de scheiding van hun ouders op een jongere leeftijd hebben ervaren. Jongeren die meer ouderlijke conflicten na de scheiding ervaren, hebben meer behoefte aan hulp. Ten slotte verschillen jongeren van wie de ouders na de scheiding een nieuwe relatie hebben niet in de behoefte aan hulp in vergelijking met jongeren van wie de ouders na de scheiding geen nieuwe relatie hebben. Kortom, sekse, de leeftijd van de jongeren waarop ouders zijn gescheiden en de mate van conflicten na de scheiding zijn gerelateerd aan de mate van behoefte aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie.

Inleiding

Tegenwoordig bestaat een grote interesse voor het fenomeen echtscheiding. Waarschijnlijk als gevolg van het feit dat echtscheiding vanaf 1960 steeds vaker voor komt (Hetherington, Bridges, & Insabella, 1998). Ruim 40 procent van de huwelijken eindigt tegenwoordig in een echtscheiding (Amato, 2001). De stijging van het aantal echtscheidingen heeft geleid tot een toenemende bezorgdheid over de lange en korte termijn effecten op jongeren die een scheiding meemaken (Woodward & Fergusson, 2004). Uit meerdere onderzoeken blijkt dat jongeren met gescheiden ouders in vergelijking tot jongeren met getrouwde ouders significant lager scoren op academische vaardigheden, aanpassingsvermogen, zelfbeeld en sociale relaties (Amato, 2001; Amato, 2010). Jongeren hebben veelal moeilijkheden met normatieve ontwikkelingstaken zoals het aangaan van intieme relaties en het vergroten van sociale en economische autonomie (Hetherington et al., 1998). Een groot deel van de problemen wordt veroorzaakt door de stress die het proces van een scheiding veroorzaakt (Amato, 2000). Om met de stress om te gaan, maakt een jongere gebruik van coping gedrag. Dit kan in de vorm van het zoeken van hulp (Grinstein-Weiss, Fisman, & Eisikovits, 2005). Zoals uit het voorgaande blijkt, kan een scheiding grote gevolgen hebben voor het welzijn van jongeren. Om dit probleem adequaat op te kunnen lossen is het relevant om nader te onderzoeken welke jongeren behoefte hebben aan hulp. Over de behoefte aan hulp van jongeren is in de literatuur op dit moment relatief weinig bekend. In huidig onderzoek wordt daarom onderzocht welke jongeren, in de leeftijdscategorie 12 tot 16 jaar, aangeven behoefte te hebben aan hulp bij het praten over hun scheidingssituatie. Hierbij wordt gekeken naar het verschil tussen jongens en meisjes, het verschil in de leeftijd van jongeren waarop de scheiding plaatsvond, het verschil in ouderlijke conflicten voor en na de scheiding en het verschil bij jongeren wanneer de ouders wel of niet een nieuwe relatie hebben in de behoefte aan hulp.

Vershil tussen jongens en meisjes

Jongens en meisjes verschillen in de problematiek die wordt ervaren na een echtscheiding. Jongens zijn eerder geneigd externaliserende problematiek te ontwikkelen, terwijl meisjes meer internaliserende problemen ervaren (Bojuwoye & Akpan, 2009; Cummings, Davies, & Simpson, 1994). Als gevolg van de verschillende problematiek is het mogelijk dat jongens en meisjes ook verschillen in de manier van omgaan met problemen die ze ervaren (Schonert-Reichl & Muller, 1996). Een vorm van omgaan met problemen is het zoeken van hulp. De jongere kan zich dan richten op informele hulpbronnen en formele hulpbronnen. Bij het zoeken van informele hulp kan men denken aan de hulp van gezins- of familieleden of beste vrienden. Bij het zoeken van formele hulp gaat het om hulp van professionals in de geestelijke gezondheidszorg

zoals maatschappelijk werkers en psychologen (Grinstein-Weiss et al., 2005; Schonert-Reichl & Muller, 1996). Meisjes zoeken over het algemeen vaker hulp dan jongens wanneer zij kampen met problemen. Wat betreft de informele hulp zoeken meisjes meer hulp bij hun moeder en vrienden dan jongens (Schonert-Reichl & Muller, 1996). Jongens geven aan dat zij het liefst niemand om hulp vragen. Wanneer jongens echter wel om hulp vragen, doen zij dit het liefst bij een vriendin in plaats van bij een vriend. Van vriendinnen ervaren jongens meer steun en begrip (Sears, Graham, & Campbell, 2009). Meisjes maken daarnaast meer gebruik van professionele hulpverlening dan jongens (Schonert-Reichl & Muller, 1996). Jongens geven hierbij aan dat zij niet bereid zijn om gebruik te maken van geestelijke gezondheidszorg (Chandra & Minkovitz, 2006).

Kortom, uit de literatuur blijkt dat meisjes positiever staan tegenover het praten over persoonlijke problemen rondom de scheidingssituatie dan jongens. Hierdoor wordt verwacht dat meisjes meer behoefte zullen hebben aan hulp bij het praten over de scheiding dan jongens.

Leeftijd van jongeren waarop ouders zijn gescheiden

Behalve dat er een verschil kan zijn tussen jongens en meisjes in de behoefte aan hulp, kan ook de leeftijd van de jongeren waarop de ouders zijn gescheiden van invloed zijn op de behoefte aan hulp. De leeftijd van jongeren waarop ouders zijn gescheiden, is bepalend voor de ontwikkeling van psychologische problemen (Palosaari & Hillevi, 1994). Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen basisschoolleerlingen, jongeren die de scheiding meemaakten voor hun 12de jaar, en middelbareschoolleerlingen, jongeren die na hun 12de jaar de scheiding meemaakten. Verschillende onderzoeken geven aan dat een scheiding een negatief effect kan hebben op middelbareschoolleerlingen. De scheiding is bij middelbareschoolleerlingen voornamelijk van invloed op domeinen die specifiek van belang zijn tijdens de adolescentie, zoals academische vaardigheden, verhoogde onafhankelijkheid en romantische relaties (Lansford et al., 2006). In de adolescentie vinden veel veranderingen plaats en moeten belangrijke levenskeuzes worden gemaakt. Door de moeilijke fase waarin deze jongeren leven, valt een scheiding van ouders zwaarder bij middelbareschoolleerlingen dan bij basisschoolleerlingen (Chase-Lansdale, Cherlin, & Kierman, 1995). Andere onderzoeken geven echter aan dat basisschoolleerlingen meer kwetsbaar zijn voor de effecten van een scheiding van ouders dan middelbareschoolleerlingen. Basisschoolleerlingen zijn minder goed in staat om de scheidingssituatie te begrijpen. Daarbij zijn basisschoolleerlingen meer afhankelijk van hun ouders en minder goed in staat om schoolactiviteiten en vriendschapsrelaties te gebruiken als vlucht uit de conflicten tussen de ouders onderling dan middelbareschoolleerlingen (Zill, Morrison, & Coiro, 1993).

Kortom, voor zowel basisschoolleerlingen als middelbareschoolleerlingen bestaan negatieve effecten van een scheiding van ouders. Er bestaat echter meer bewijs voor een negatief effect wanneer basisschoolleerlingen een scheiding van hun ouders meemaken. Wanneer er meer problemen worden ervaren, wordt verwacht dat er meer behoefte zal zijn aan hulp. Op basis van de literatuur wordt daarom verwacht dat jongeren van wie de ouders op jongere leeftijd zijn gescheiden nu meer behoefte zullen hebben aan hulp om te praten over de scheidingssituatie dan jongeren van wie de scheiding van de ouders op oudere leeftijd plaatsvond.

Ouderlijke conflicten voor en na de scheiding

Ook ouderlijke conflicten kunnen gerelateerd zijn aan de behoefte van jongeren aan hulp. Uit de literatuur blijkt dat ouderlijke conflicten zowel positieve als negatieve effecten kunnen hebben op jongeren. Constructieve conflicten tussen ouders worden gekenmerkt door verbale en fysieke affectie en probleemoplossende vaardigheden. Jongeren leren op deze manier hoe zij met conflicten om kunnen gaan. Destructieve conflicten echter, worden gekenmerkt door vijandigheid en verbale en fysieke agressie (McCoy, Cummings, & Davies, 2009). Dit kan schadelijk zijn voor jongeren, omdat hun emotionele veiligheid hierbij wordt aangetast. De thuissituatie is dan geen veilige basis meer (Davies & Cummings, 1994). Uit onderzoek blijkt dat destructieve conflicten tussen ouders vóór de scheiding gerelateerd zijn aan gebrekkige emotionele veiligheid bij de jongere. Als gevolg hiervan blijkt dat de jongere een jaar later minder pro sociaal gedrag vertoont (McCoy et al., 2001). Ook ná de scheiding hebben destructieve conflicten tussen ouders een indirecte negatieve invloed. Deze destructieve ouderconflicten kunnen namelijk voor conflicten in de ouder-kind relatie zorgen. Dit heeft vervolgens een negatieve invloed op de sociale vaardigheden van de jongere (Radovanovic, 1993). Het is echter van belang dat de jongere goede sociale vaardigheden heeft, omdat dit positief gerelateerd is aan het aanpassingsvermogen aan de scheidingssituatie en aan het zoeken van sociale steun (Amato, 2000).

Kortom, uit de literatuur blijkt dat destructieve ouderlijke conflicten voor en na de scheiding negatief gerelateerd zijn aan de sociale vaardigheden van jongeren. Wanneer jongeren gebrekkige sociale vaardigheden hebben, wordt verwacht dat ze minder communicatief vaardig zijn en daarom minder behoefte zullen hebben om te praten over de scheidingssituatie. Om deze reden wordt verwacht dat de jongeren die destructieve ouderlijke conflicten ervaren, minder behoefte hebben aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie. Echter wordt in huidig onderzoek niet het soort conflicten gemeten, maar de mate van conflicten. Uit de literatuur blijkt dat voornamelijk het soort conflicten invloed heeft op de behoefte aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie. Vanuit de literatuur is het dan ook moeilijk om een gerichte verwachting op te stellen of de mate

van ouderlijke conflicten voor en na de scheiding gerelateerd is aan de behoefte aan hulp bij het praten over de scheidingsituatie.

De invloed van een stiefouder

Ten slotte kan een eventuele stiefouder gerelateerd zijn aan de behoefte van jongeren aan hulp. Uit de literatuur blijkt dat het effect van een stiefouder op het welzijn van jongeren afhankelijk is van verschillende factoren die de relatie mogelijk kunnen beïnvloeden (Sweeney, 2007). Hierbij valt te denken aan het al dan niet hertrouwd zijn van de ouder, de communicatie tussen stiefouder en jongere en de relatie die de jongere met de stiefouder heeft. In de literatuur bestaat inconsistentie over het effect van het al dan niet hertrouwd zijn van de ouder. Enderzijds wordt aangetoond dat een samenwonende stiefouder nadeliger is voor het welzijn van de jongere dan een aangetrouwde stiefouder. Anderzijds worden geen verschillen gevonden (Manning & Lamb, 2003; Sweeney, 2007). Mogelijk is het effect afhankelijk van de stabiliteit in het nieuwe huwelijk of in de nieuwe relatie met de stiefouder (Brown, 2006). Naast het al dan niet hertrouwd zijn van de ouders is ook de communicatie tussen stiefouder en jongere een factor die een rol kan spelen. In gezinnen waar een stiefvader aanwezig is, blijkt een goede communicatie tussen stiefvader en jongere bepalend voor een positief welzijn van de jongere. In gezinnen waar een stiefmoeder aanwezig is, blijkt vooral een goede communicatie tussen de jongere en de biologische vader positief gerelateerd te zijn aan het welzijn van de jongere (Collins et al., 1995).

Ook de relatie tussen de jongere en stiefouder kan gerelateerd zijn aan het welzijn van de jongere. Uit verschillend onderzoek blijkt dat, in gezinnen waar een stiefvader aanwezig is, een goede relatie met zowel de stiefvader als uitwonende biologische vader gerelateerd is aan een beter welzijn van de jongere (Carr & Spring, 2010; King, 2006; Yuan & Hamilton, 2006). Desondanks bestaat onderzoek dat benadrukt dat de relatie met de stiefvader belangrijker is voor het welzijn van jongere dan de relatie met de biologische uitwonende vader (King, 2006). Uit onderzoek dat zich richt op gezinnen waar een stiefmoeder aanwezig is, blijkt dat de relatie met de biologische vader het meest belangrijk is voor het welzijn van de jongere, gevolgd door de relatie met de biologische uitwonende moeder (King, 2007). Gesteld kan worden dat het welzijn van de jongere sterk is gerelateerd aan een goede kwaliteit relatie met de stiefvader, maar niet per se met een goede kwaliteit relatie met de stiefmoeder.

Kortom, onderzoek laat zien dat stiefouders, afhankelijk van de factoren die meespelen, het welzijn van de jongeren zowel negatief als positief kunnen beïnvloeden (Isaacs, 2002; Sweeney, 2007). Een slechter welzijn wordt als indicator gezien voor meer behoefte aan hulp. Echter, gezien de resultaten uit de literatuur is het moeilijk om te voorspellen of jongeren van wie de ouders een nieuwe relatie hebben juist meer of

minder behoefte hebben aan hulp bij het praten over de scheiding in vergelijking met jongeren van wie de ouders geen nieuwe relatie hebben.

In het huidige onderzoek wordt getracht een antwoord te vinden op de vraag welke jongeren, in de leeftijdscategorie 12 tot 16 jaar, aangeven behoefte te hebben aan hulp bij het praten over hun scheidingssituatie. Gebaseerd op het literatuuronderzoek wordt verwacht dat vooral meisjes behoefte zullen hebben aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie. Daarnaast wordt verwacht dat jongeren van wie de scheiding van de ouders plaatsvond op latere leeftijd minder behoefte hebben aan hulp om te praten over hun scheidingssituatie dan jongeren van wie de scheiding van de ouders plaatsvond op jongere leeftijd. Vanuit de literatuur is het echter moeilijk om een gerichte verwachting op te stellen voor de behoefte aan hulp van jongeren wat betreft de verschillen in de mate van conflicten voor en na de scheiding en het al dan niet hebben van een nieuwe relatie van de ouders.

Methode

Respondenten

Het huidige onderzoek is onderdeel van een grootschalig onderzoek van de Universiteit Utrecht naar de behoefte van jongeren na een scheiding. De respondenten van het huidige onderzoek betreffen 57 jongeren van 12 tot 16 jaar met gescheiden ouders, woonachtig in verschillende delen van Nederland. Er is getracht de verhouding jongens ($n = 23$) en meisjes ($n = 34$) enigszins in balans te houden. Het opleidingsniveau van de jongeren betreft overwegend de niveaus VMBO ($n = 13$), HAVO ($n = 16$) en VWO ($n = 16$). De gemiddelde leeftijd van de jongeren is ongeveer 14 jaar. De gemiddelde leeftijd van de jongeren waarop de ouders uit elkaar gingen is ongeveer 7 jaar. Van de 57 ouders hebben 37 moeders een nieuwe partner en 48 vaders een nieuwe partner.

Procedure en meetinstrumenten

De respondenten zijn benaderd met behulp van de sneeuwbalmethode. Daarbij is het onderzoek geheel op vrijwillige basis. De respondenten zijn na deelname aan het onderzoek beloond met twee euro. Het onderzoek is geheel anoniem.

Het meetinstrument wat in het huidige onderzoek wordt gebruikt, betreft een korte samengestelde vragenlijst. Door het afnemen van de samengestelde vragenlijst worden zowel de vier onafhankelijke variabelen (seks, leeftijd van de jongere waarop ouders zijn gescheiden, mate van ouderlijke conflicten voor en na de scheiding, wel of geen nieuwe relatie van één of beide ouders) als de afhankelijke variabele (behoefte aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie) gemeten. De samengestelde vragenlijst wordt ingevuld door de jongere zelf, hiermee wordt de perceptie van de jongere

gemeten. De samengestelde vragenlijst bestaat uit 28 items met diverse antwoordcategorieën. Het betreffen zowel open vragen als vragen met meerdere antwoordmogelijkheden.

De afhankelijke variabele, behoefte van de jongere aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie, wordt gemeten met een item dat vijf antwoordcategorieën kent. Het item vraagt naar behoefte aan ondersteuning. De antwoordcategorieën worden gemeten op een vijfpuntsschaal oplopend van 'zeker wel' tot 'zeker niet'. De onafhankelijke variabele sekse wordt gemeten door een item met twee antwoordcategorieën. De leeftijd van de jongere waarop ouders zijn gescheiden is een open vraag. Om de onafhankelijke variabele van wel of geen nieuwe partner bij één of beide ouders te meten, zijn er twee antwoordcategorieën bij elk item om aan te geven of er wel of geen sprake is van een nieuwe relatie bij zowel de vader als de moeder. Om de onafhankelijke variabele mate van ouderlijke conflicten voor en na de scheiding te meten, zijn tien items gebruikt uit de *Children's Perception of Interparental Conflict Scale* (CPIC) (Grych, Seid, & Fincham, 1992). Vijf items meten de perceptie van de jongere betreffende de mate van ouderlijke conflicten vóór de scheiding en vijf items meten de mate van ouderlijke conflicten ná de scheiding. Een voorbeeld van een dergelijk item is: 'Hoe vaak maakten je ouders – voor zover je weet – ruzie over geld/Hoe vaak maken je ouders – voor zover je weet - ruzie over geld?' De tien items hebben worden gemeten op een vijfpuntsschaal oplopend van 'nooit' tot 'voortdurend'. Over de tien items is een betrouwbaarheidsanalyse uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de schaal mate van conflicten voor de scheiding ($\alpha = .89$) en de schaal mate van conflicten na de scheiding ($\alpha = .84$) een goede Cronbach's *alfa* hebben. Immers, een Cronbach's *alfa* is van goede kwaliteit bij $r > .70$ (Field, 2009).

Aangezien de variabele behoefte aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie wordt gemeten met een enkel item kan geen samenhang met andere items worden berekend. De betrouwbaarheid van de vragenlijst kan hierdoor niet worden vastgesteld. Hetzelfde geldt voor alle onafhankelijke variabelen met uitzondering van de mate van ouderlijke conflicten voor en na de scheiding. Een hoge betrouwbaarheid is een voorwaarde voor de validiteit. Omdat geen uitspraken kunnen worden gedaan over de betrouwbaarheid kan tevens geen uitspraak worden gedaan over de validiteit (Baarda, De Goede, & Van Dijkum, 2007).

Analysetechniek van de onafhankelijke variabelen

Er wordt gekeken naar een eventueel verschil in gemiddelden tussen jongens en meisjes in hun behoefte aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie. Dit wordt gemeten met de onafhankelijke *t*-toets. Ook wordt er gekeken naar de relatie tussen de leeftijd van jongeren waarop ouders zijn gescheiden en de behoefte aan hulp om te praten over

de scheidingssituatie. Deze relatie wordt getoetst met behulp van de *Pearson* correlatie coëfficiënt. De variabele mate van ouderlijke conflicten voor en na de scheiding wordt gemeten met een meervoudige lineaire regressieanalyse. Er wordt gekeken naar de voorspellende waarde die ouderlijke conflicten voor en na de scheiding hebben op de mate waarin de jongere behoefte heeft aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie. De variabele wel of geen nieuwe relatie van één of beide ouders zal worden getoetst met een enkelvoudige ANOVA. Er worden de volgende categorieën onderscheiden; moeder heeft een relatie, vader heeft een relatie, beiden hebben een relatie en beiden hebben geen relatie. Vervolgens wordt nagegaan of er eventuele verschillen bestaan tussen deze categorieën in de behoefte aan hulp van de jongere om te praten over de scheidingssituatie. Wanneer significante resultaten worden gevonden, zullen post hoc toetsen worden uitgevoerd om achterliggende verbanden aan het licht te brengen.

Resultaten

Verskil tussen jongens en meisjes

Allereerst wordt met een onafhankelijke t-toets onderzocht of jongens en meisjes verschillen in de behoefte aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie. De afhankelijke variabele behoefte aan hulp is van interval meetniveau en wordt gemeten met een oplopende vijfpuntsschaal. De onafhankelijke variabele sekse is van nominaal meetniveau en wordt gemeten met één item met twee antwoordcategorieën. De beschrijvende statistieken zijn weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1

Beschrijvende statistieken van de gemiddelde behoefte aan hulp van jongens en meisjes

	Jongens			Meisjes		
	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Behoeftte aan hulp	23	4.39	0.89	34	3.76	1.28

Er is getoetst met een significantieniveau van $\alpha = .05$. Uit de resultaten blijkt dat er een verschil bestaat tussen de gemiddelden van jongens en meisjes op de variabele behoefte aan hulp om te praten over de scheidingssituatie. Jongens hebben significant minder behoefte aan hulp bij het praten over de scheiding dan meisjes, $t(55) = 2.03, p < .05$. Kortom, sekse is gerelateerd aan de behoefte om te praten over de scheidingssituatie. Meisjes hebben meer behoefte aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie dan jongens. Dit resultaat komt overeen met de vooraf opgestelde hypothese.

Leeftijd van jongeren waarop ouders zijn gescheiden

Vervolgens is met een *Pearson* correlatie coëfficiënt onderzocht of de behoefte aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie afhankelijk is van de leeftijd van de jongeren waarop de ouders zijn gescheiden. De onafhankelijke variabele, leeftijd van de jongere waarop ouders zijn gescheiden, is van interval meetniveau.

Er is getoetst met een significantieniveau van $\alpha = .05$. Uit de resultaten blijkt dat er een significante, negatieve correlatie bestaat tussen de twee variabelen, $r(55) = -.30$, $p = .01$. Kortom, de leeftijd van de jongere waarop de ouders scheiden is gerelateerd aan de behoefte aan hulp. In tegenstelling tot de verwachting blijkt dat wanneer jongeren op een oudere leeftijd de scheiding van hun ouders hebben ervaren zij meer behoefte hebben aan hulp om te praten over de scheidingssituatie dan jongeren die de scheiding van hun ouders op een jongere leeftijd hebben ervaren.

Ouderlijke conflicten voor en na de scheiding

Verder is onderzocht of jongeren die meer ouderlijke conflicten ervaren voor of na de scheiding verschillen in de mate van behoefte aan hulp om te praten over de scheidingssituatie in vergelijking met de behoefte van jongeren die minder ouderlijke conflicten ervaren voor of na de scheiding. Aan de hand van het literatuuronderzoek is het moeilijk om een gerichte verwachting op te stellen over het verband tussen de mate van conflicten voor en na de scheiding en de behoefte aan hulp om te praten over de scheidingssituatie. Daarom wordt dit verband exploratief bekeken aan de hand van een meervoudige lineaire regressie analyse. De twee onafhankelijke variabelen, de mate van ouderlijke conflicten voor én na de scheiding, zijn van interval meetniveau. Deze variabelen worden elk gemeten met vijf items met een oplopende vijfpunt schaal. De beschrijvende statistieken zijn weergegeven in Tabel 2.

Tabel 2

Beschrijvende statistieken van de gemiddelde behoefte aan hulp op de mate van ouderlijke conflicten voor en na de scheiding

	Mate van ouderlijke conflicten voor de scheiding			Mate van ouderlijke conflicten na de scheiding		
	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Behoefte aan hulp	55	2.39	0.96	56	2.29	0.86

Noot. $n = 57$. In het onderzoek hebben twee respondenten de vijf items betreffende de mate van ouderlijke conflicten voor de scheiding niet ingevuld. Bij de mate van ouderlijke conflicten na de scheiding heeft één respondent de vijf items niet ingevuld.

Er is getoetst met een significantieniveau van $\alpha = .05$. Uit de resultaten blijkt dat de mate van ouderlijke conflicten vóór de scheiding niet significant gerelateerd is aan de

mate van behoefte van de jongeren aan hulp, $\beta = -.22$, $t(55) = -1.62$, $p > .05$. De mate van ouderlijke conflicten ná de scheiding is wel significant gerelateerd aan de mate van behoefte van de jongeren aan hulp, $\beta = -.34$, $t(55) = -2.63$, $p < .05$. De mate van ouderlijke conflicten na de scheiding verklaren een gemiddelde, significante proportie variantie van de behoefte aan hulp (Field, 2009), $R^2 = .11$, $F(1,55) = 6.94$, $p < .05$. Kortom, jongeren die na de scheiding meer ouderlijke conflicten ervaren, hebben meer behoefte aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie dan jongeren die na de scheiding minder ouderlijke conflicten ervaren. Hoewel geen gerichte verwachting was opgesteld, blijkt de mate van ouderlijke conflicten na de scheiding wel significant gerelateerd te zijn aan de behoefte aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie. Hoe meer ouderlijke conflicten na de scheiding worden ervaren, hoe meer behoefte aan hulp de jongeren hebben.

De invloed van een stiefouder

Ten slotte wordt onderzocht of een nieuwe relatie van één of beide ouders de behoefte aan hulp van jongeren om te praten over de scheidingssituatie beïnvloedt. Gezien de resultaten uit de literatuur is het moeilijk om te voorspellen of jongeren van wie de ouders een nieuwe relatie hebben juist meer of minder behoefte hebben aan hulp bij het praten over de scheiding in vergelijking met jongeren van wie de ouders geen nieuwe relatie hebben. Dit zal daarom exploratief worden onderzocht met behulp van een enkelvoudige ANOVA. De onafhankelijke variabele is van een discreet ordinaal meetniveau en bestaat uit vier categorieën; moeder heeft een relatie, vader heeft een relatie, beiden hebben een relatie en beiden hebben geen relatie. De beschrijvende statistieken zijn weergegeven in Tabel 3.

Tabel 3

Beschrijvende statistieken van de gemiddelde behoefte aan hulp wanneer ouders al dan niet een nieuwe relatie hebben

	Alleen moeder nieuwe relatie			Beide nieuwe relatie			Alleen vader nieuwe relatie			Beide geen nieuwe relatie		
	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Behoeft aan hulp	5	4.00	1.23	32	4.09	1.25	16	3.94	1.06	4	3.75	1.26

Er wordt getoetst met een significantieniveau van $\alpha = .05$. Uit de resultaten blijkt dat er geen significante verschillen bestaan in de behoefte aan hulp van jongeren bij moeders die een nieuwe relatie hebben, vaders die een nieuwe relatie hebben, beide ouders met een nieuwe relatie of beide ouders zonder nieuwe relatie, $F(3,53) = 0.13$, $p > .05$.

Kortom, jongeren van wie één van de ouders na de scheiding een nieuwe relatie hebben verschillen niet in behoefte aan hulp om te praten over de scheidingssituatie in vergelijking met jongeren van wie de ouders na de scheiding geen nieuwe relatie hebben.

Conclusie en discussie

Met behulp van verschillende statistische analyses wordt antwoord gegeven op de vraag wat voor soort jongeren in de leeftijdscategorie 12 tot 16 jaar aangeven behoefte te hebben aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie. Er is naar voren gekomen dat meisjes meer behoefte hebben aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie dan jongens. Daarnaast blijkt dat naarmate jongeren op een latere leeftijd de scheiding van hun ouders ervaren, hun behoefte aan hulp groter is dan wanneer de scheiding op een jongere leeftijd wordt ervaren. Ook is naar voren gekomen dat jongeren die na de scheiding meer ouderlijke conflicten ervaren, meer behoefte aan hulp hebben bij het praten over de scheidingssituatie dan jongeren die na de scheiding minder ouderlijke conflicten ervaren. Ten slotte is gekeken naar een verschil in behoefte aan hulp tussen jongeren met ouders die wel of geen nieuwe relatie hebben na de scheiding. Er blijkt geen verschil te bestaan. Kortom, de sekse, de leeftijd van de jongeren waarop ouders zijn gescheiden en de mate van conflicten na de scheiding zijn gerelateerd aan de mate van behoefte aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie.

Uit de literatuur komt naar voren dat meisjes over het algemeen vaker hulp zoeken dan jongens (Schonert-Reichl & Muller, 1996). Jongens vragen het liefst niemand om hulp (Sears, Graham, & Campbell, 2009). De literatuur komt overeen met de resultaten uit het huidige onderzoek. Immers, meisjes blijken meer behoefte te hebben aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie dan jongens. Schonert-Reichl en Muller (1996) tonen aan dat meisjes over het algemeen vaker hulp zoeken dan jongens. Hoewel meisjes al meer hulp zoeken dan jongens, blijkt uit de huidige onderzoeksresultaten dat meisjes ook meer behoefte hebben aan hulp dan jongens. Dit is opmerkelijk. Wellicht hebben meisjes meer behoefte aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie dan jongens. Toekomstig onderzoek zal de eventuele eerdere hulp of eerdere zoektocht naar hulp in het onderzoek moeten betrekken voor een meer compleet beeld van de verschillen in de behoefte aan hulp bij jongens en meisjes.

Uit het literatuuronderzoek blijkt dat negatieve gevolgen bestaan voor zowel jongeren die op jonge (Zill, Morrison, & Coiro, 1993) als op oudere leeftijd (Lansford et al., 2006) een ouderlijke echtscheiding hebben ervaren. Gezien de meerderheid van de onderzoeken aantonen dat de jongeren van wie de ouders op jongere leeftijd gescheiden zijn meer problemen ervaren, wordt ervan uit gegaan dat zij meer behoefte zouden hebben aan hulp. Daarom is deze hypothese in huidig onderzoek opgesteld. Echter blijken de resultaten van de huidige studie niet overeen te komen met de hypothese. De

resultaten laten namelijk zien dat jongeren die de scheiding van hun ouders ervaren op oudere leeftijd meer behoefte hebben aan hulp dan jongeren die op jongere leeftijd de scheiding ervaren. Opvallend hierbij is dat een minderheid van de literatuuronderzoeken al eerder heeft aangetoond dat jongeren van wie de ouders op oudere leeftijd zijn gescheiden meer problemen ervaren. Mogelijk wordt het resultaat beïnvloed door de tijd die zit tussen het moment van de scheiding en het moment van het afnemen van de vragenlijst. Wanneer de scheiding op oudere leeftijd heeft plaatsgevonden en de vragenlijst dicht hierop wordt afgenomen, zouden de jongeren sneller aan kunnen geven dat zij behoefte hebben aan hulp dan wanneer de jongeren een groter tijdsverschil hebben tussen het moment van scheiding en het moment van het afnemen van de vragenlijst. Daarnaast is het mogelijk dat de jongeren die op jonge leeftijd de scheiding van de ouders hebben meegemaakt al eerder hulp hebben gehad en om deze reden minder behoefte hebben aan hulp. In vervolgonderzoek zouden beide mogelijke invloeden moeten worden uitgesloten of moeten worden meegenomen.

Uit het literatuuronderzoek naar ouderlijke conflicten blijkt dat het soort conflicten indirect gerelateerd is aan de behoefte aan hulp. Destructieve conflicten tussen ouders resulteren in minder sociale competentie bij de jongere, waardoor de jongere wellicht minder behoefte heeft aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie (McCoy et al., 2001). De mate van ouderlijke conflicten wordt in de literatuur weinig aangerekend. Huidig onderzoek kijkt echter hoe de mate van ouderlijke conflicten samenhangt met de behoefte aan hulp. Hieruit blijkt dat hoe meer ouderlijke conflicten jongeren na de scheiding ervaren, hoe meer behoefte jongeren hebben aan hulp. De mate van ouderlijke conflicten na de scheiding blijkt dus toch een rol te spelen. Mogelijk zijn ouderlijke conflicten bij de jongeren met ouderlijke conflicten voor de scheiding opgelost door de scheiding, waardoor minder behoefte is aan hulp. Vervolgonderzoek zou dit moeten uitwijzen.

Uit de literatuur blijkt dat het effect van een stiefouder op het welzijn van jongeren afhankelijk is van verschillende factoren die de relatie mogelijk beïnvloeden (Sweeney, 2007). Uit huidig onderzoek blijkt dat er geen verschil bestaat in de behoefte aan hulp tussen jongeren met ouders die wel of geen nieuwe relatie zijn aangegaan. Dit zou eventueel gerelateerd kunnen zijn aan het gegeven dat de onderzoeksgroepen waarbij de vader geen nieuwe relatie heeft opvallend klein zijn. Dit is opmerkelijk en zou meegenomen moeten worden in toekomstig onderzoek. Doordat de groepsomvang uiteenlopende waardes heeft, is af te vragen of de groepen überhaupt met elkaar vergeleken mochten worden. Mogelijk heeft dit invloed op de gevonden resultaten. Daarnaast zijn andere verklaringen mogelijk voor de gevonden resultaten, namelijk de verschillende verklarende factoren rondom de nieuwe stiefouder. Zoals het literatuuronderzoek aangeeft, kan hierbij worden gedacht aan het al dan niet hertrouwd

zijn van de biologische ouder met een stiefouder, de communicatie tussen de jongere en de stiefouder en de relatie tussen de jongere en de stiefouder (Manning & Lamb, 2003; Sweeney, 2007). Toekomstig onderzoek zal dergelijke factoren en hun samenhang met de behoefte aan hulp bij de jongeren nader kunnen onderzoeken.

Beperkingen en sterke punten

Huidig onderzoek kent twee beperkingen. Ten eerste is de steekproef niet random getrokken. Er is gebruik gemaakt van de sneeuwbal methode waardoor het mogelijk is dat deelnemers elkaar kennen en elkaar mogelijk beïnvloed hebben. Ten tweede kunnen de bevindingen omtrent de behoefte aan hulp om te praten over de scheidingssituatie niet als betrouwbaar worden gekwalificeerd. Immers, deze variabele is met een enkel item gemeten. Doordat er geen sprake is van een betrouwbaarheidscoëfficiënt is de voorwaarde voor generalisatie van de onderzoeksresultaten geschonden. Om deze reden gelden de gevonden resultaten alleen voor de onderzochte deelnemers. Echter, als vervolgonderzoek de gevonden resultaten kan herhalen is het mogelijk de resultaten te generaliseren naar een grotere populatie. Beter is het om in toekomstig onderzoek een meer uitgebreide vragenlijst te gebruiken om de behoefte aan hulp te meten. Tevens zou deze vragenlijst de eerder gezochte hulp mee kunnen nemen in het onderzoek.

Het onderzoek kent ook sterke punten. Ten eerste is er gebruik gemaakt van een adequate steekproefomvang ($N = 57$). Ten tweede is er sprake van een heterogene groep deelnemers. Zo is de verhouding tussen jongens en meisjes redelijk gelijk en is het opleidingsniveau van de deelnemers evenredig verdeeld over drie opleidingsniveaus. Tevens zijn de leeftijden evenredig verdeeld over de deelnemers.

Naast het huidige onderzoek bestaat nog geen onderzoek naar de behoefte aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie bij jongeren. Dit is wel van belang, omdat uit eerder onderzoek naar voren is gekomen dat scheidingen steeds vaker voorkomen en negatief gerelateerd zijn aan het psychologisch functioneren (Woodward & Fergusson, 2004). Het huidige onderzoek toont aan dat er behoefte is aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie bij meisjes, jongeren van wie de ouders op latere leeftijd zijn gescheiden en jongeren die na de scheiding meer ouderlijke conflicten ervaren. Mogelijk hebben de jongeren van wie de ouders op latere leeftijd gescheiden zijn en wie na de scheiding meer ouderlijke conflicten ervaren de scheiding nog niet verwerkt. Daarom hebben zij wellicht meer behoefte aan hulp bij het praten over de scheidingssituatie. Het is van belang dat toekomstig onderzoek zich richt op de ontwikkeling van geschikte hulp voor deze jongeren, zodat aan de behoefte aan hulp kan worden voldaan.

Literatuurlijst

- Amato, P. R. (2000). The consequences of divorce for adults and children. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 1269 – 1287. doi:10.1111/j.1741-3737.2000.01269.x
- Amato, P. R. (2001). Children of divorce in the 1990s: an update of the amato and keith: (1991) meta analysis. *Journal of Family Psychology*, 15, 355-370. doi: 10.1037//0893-3200.15.3.355
- Amato, R. (2010). Research on divorce: continuing trends and new developments. *Journal of Marriage and Family*, 72, 650-666. doi:10.1111/j.1741-3737.2010.00723.x
- Baarda, D. B., De Goede, M. P. M., & Van Dijkum, C. J. (2007). *Basisboek Statistiek met SPSS. Handleiding voor het verwerken en analyseren van en rapporteren over (onderzoeks)gegevens*. Groningen: Wolters Noordhoff.
- Bojuwoye, O., & Akpan, O., (2009). Personal, familial and environmental perspectives in children's reactions to parental divorce in South Africa. *Journal of Family Studies*, 15,260-273. doi:10.5172/jfs.15.3.260
- Brown, S. L. (2006). Family structure transitions and adolescent well-being. *Demography*, 23, 447-461. doi:10.1353/dem.2006.0021
- Carr, D., & Springer, K. W. (2010). Advances in families and health research in the 21st century. *Journal of Marriage and Family*, 72, 743-761. doi:10.1111/j.1741-3737.2010.00728.x
- Chandra, A., & Minkovitz, C. S., (2006). Stigma starts early: Gender differences in teen willingness to use mental health services. *Journal of Jongere Health*, 38, 754.e1-754.e8. doi: 10.1016/j.jadohealth.2005.08.011
- Chase-Lansdale, P. L., Cherlin, A. J., & Kierman, K. E. (1995). The long-term effects of parental divorce on the mental health of young adults: a developmental perspective. *Child Development*, 66, 1614-1634. doi:0009-3920/95'6606-0008801.001
- Collins, W. E., Newman, B. M., & McKenry, P. C. (1995). Intrapsychic and interpersonal factors related to adolescent psychological well-being in stepmother and stepfather families. *Journal of Family Psychology*, 9, 433-445. doi:10.1037//0893-3200.9.4.433
- Cummings, E. M., Davies, P. T., & Simpson, K. S., (1994). Marital conflict, gender and children's appraisals and coping efficacy as mediators of child adjustment. *Journal of Family Psychology*, 8, 141-149. doi:10.1037//0893-3200.8.2.141
- Davies, P. T., & Cummings, E. M. (1994). Marital conflict and child adjustment: An emotional security hypothesis. *Psychological Bulletin*, 116, 387 – 411. doi:10.1037/0033-2909.116.3.387

- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS*. London: Sage.
- Grinstein-Weiss, M., Fishman, G., & Eisikovits, Z. (2005). Gender and ethnic differences in formal and informal help seeking among Israeli jongeres. *Journal of Adolescence*, *28*, 765–779. doi:10.1016/j.adolescence.2005.01.002
- Grych, J. H., Seid, M., & Fincham, F. D. (1992). Assessing marital conflict from the child's perspective: The Children's Perception of Interparental Conflict Scale. *Child Development*, *63*, 558 - 572. doi:10.1111/j.1467-8624.1992.tb01646.x
- Hetherington, E. M., Bridges, M., & Insabella, G. M. (1998). What matters? What does not? Five perspectives on the association between marital transitions and children's adjustment. *American Psychologist*, *53*, 167 – 184.
- Isaacs, A. R. (2002). Children's adjustment to their divorced parents' new relationships. *Journal of Paediatrics and Child Health*, *38*, 329-331. doi:10.1046/j.1440-1754.2002.00001.x
- King, V. (2006). The antecedents and consequents of adolescents' relationships with stepfathers and nonresident fathers. *Journal of Marriage and Family*, *68*, 910-928. doi:10.1111/j.1741-3737.2006.00304.x
- King, V. (2007). When children have two mothers: Relationships with nonresident mothers, stepmothers, and fathers. *Journal of Marriage and Family*, *69*, 1178-1193. doi:10.1111/j.1741-3737.2007.00440.x
- Lansford, J. E., Malone, P. S., Castellino, D. R., Dodge, K. A., Pettit, G. S., & Bates, J. E. (2006). Trajectories of internalizing, externalizing, and grades for children who have and have not experienced their parents' divorce or separation. *Journal of Family Psychology*, *20*, 292-301. doi: 10.1037/0893-3200.20.2.292
- Manning, W. D., & Lamb, K. A. (2003). Adolescent well-being in cohabiting, married, and single-parent families. *Journal of Marriage and Family*, *65*, 876-893. doi:10.1111/j.1741-3737.2003.00876.x
- McCoy, K., Cummings, E. M., & Davies, P. T. (2009). Constructive and destructive marital conflict, emotional security and children's prosocial behavior. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *3*, 270-279. doi:10.1111/j.1469-7610.2008.01945.x
- Palosaari, U., & Hillevi, A. (1994). Effect of timing of parental divorce on the vulnerability of children to depression in young adulthood. *Adolescence*, *29*, 681-690.
- Radovanovic, H. (1993). Parental conflict and children's coping styles in litigating separated families: Relationships with children's adjustment. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *21*, 697-713. doi:10.1007/BF00916451
- Schonert-Reichl, K. A., & Muller, J. R. (1996). Correlates of help-seeking in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, *25*, 705-731. doi:10.1007/BF01537450

- Sears, H. A., Graham J., & Campbell, A. (2009). Adolescent boys' intentions of seeking help from male friends and female friends. *Journal of Applied Developmental Psychology, 30*, 738-748. doi:10.1016/j.appdev.2009.02.004
- Sweeney, M. M. (2007). Stepfather families and the emotional well-being of adolescents. *Journal of Health and Social Behavior, 48*, 33-49. doi:10.1177/002214650704800103
- Woodward, L., & Fergusson, D. M. (2004). Timing of parental separation and attachment to parents in adolescence: results of a prospective study from birth to age 16. *Journal of Marriage and Family, 62*, 162-174. doi: 10.1111/j.1741-3737.2000.00162.x
- Yuan, A. S. V., & Hamilton, H. A. (2006). Stepfather involvement and adolescent well-being: Do mothers and nonresidential father matter? *Journal of Family Issues, 27*, 1191-1213. doi:10.1177/0192513X06289214
- Zill, N., Morrison, D. R., & Coiro, M. (1993). Long-term effects of parental divorce on parent-child relationships, adjustment, and achievement in young adulthood. *Journal of Family Psychology, 7*, 91-103. doi: 0893-3200/93/3.00